

PRIMJENA STEČAJA KOD PRIVREDNIH SUBJEKATA I ULOGA MARKETINGA

Dušan Kovačević¹²¹

Sažetak: Jedan od najvećih izazova za sve nacionalne ekonomije predstavlja rješenje problema zaposlenosti. Stoga su se vrlo često nastanak stečaja i njegove reorganizacije, te razvoja uslužnog sektora vezivali za stvaranje novih radnih mjesta, kao najbolji način za apsorbovanje viška radne snage i problema posrnulog privrednog subjekta. U toku posljednjeg perioda, kroz stečaj i razvoj uslužnog sektora, postignuti su značajni uspjesi prevazilaženja problema posrnulih preduzeća, te ublažene mnoge posljedice loše privatizacije i posljedice ratnih recesija, kao i podsticanje svakog ekonomskog oporavka. Zahvaljujući velikom značaju adekvatnog sprovođenja stečaja i značaju pravih usluga i njegovom velikom učešću u ekonomiji razvijenih zemalja, sve se više pojavljuju izazovi „pravovremenog stečaja i uslužnog društva“ i „uslužna ekonomija“. Ekonomska aktivnost društva determiniše prirodu načina na koji ljudi žive i na osnovu čega se mjeri standard življenja i privređivanja. Korišćenjem industrijskih privrednih modela za upravljanje uslužno zasnovanim korporacijama, stvara se tako mali uticaj, koliko i upotreba modela farme za vođenje preduzeća. Aktivnosti povezane za primjenom znanja, primjenom važećih zakonskih propisa inovacijom i tehnologija pojavljuju se radi ispunjavanja društvenih i privatnih ciljeva.

ključne riječi: Reorganizacija, likvidacija, uslužna ekonomija, ekonomski oporavak, stečaj, usluga, marketing

LIQUIDATION OF ECONOMY SUBJECTS AND THE ROLE OF MARKETING

Abstract: One of the biggest challenges for all national economies is solving the problem of employment. Therefore, liquidation, its reorganization, as well as development of service sector were connected to creation of new working places as the best means of absorbing the excess of employees and problems of fallen business. Lately, liquidation and development of service sector have significantly helped in overcoming the problems of fallen business and reduced lots of consequences of bad privatization process and war recession. They have also encouraged every economic recovery. Due to great importance of adequate liquidation process and importance of real services in its great involvement in economy of developed countries there are more and more challenges of timely liquidation and service society as well as service economy. Economic activity of society determines the nature of way people live and measures the standard of people's lives and effective economy. Using industrial economy models for controlling service based corporations enables so small impact as the use of model of farm for managing the enterprise. Activities connected to applying the knowledge, current legal regulations by innovations and technologies appear to fulfil social and private goals.

Key words: reorganization, liquidation, service economy, economic recovery, bankruptcy, service, marketing

¹²¹ Prof.dr.sc, NUBL - Nezavisni univerzitet Banja Luka, Visoka škola „PRIMUS“ Gradiška, grad: Kozarska Dubica, Republika Srpska, dr.sc.kovacevicdusan@gmail.com

1. UVOD

Zakon o stečaju u Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj je donesen 2003. godine. Blagovremeno podnošenje zahtjeva za pokretanje stečajnog postupka je lijek za većinu domaćih preduzeća u finansijskim poteškoćama. U tom slučaju, stečaj nudi jednako kvalitetno rješenje kao i svako drugo rješenje za finansijsku sanaciju preduzeća.

BiH i RS su napravile veliki napredak u kratkom vremenskom razvoju sistema stečaja. Postoji dobar zakon koji funkcioniše, postupci i materijali koji mogu pomoći u primjeni zakona su razvijeni, stečajni upavnici i sudije su prošli kroz obuku i u nekoliko predmeta je pokazano koliko stečajni sistem može biti dragocjen za državu (ako se stečaj pokrene na vrijeme). Ipak, sistem još nije kompletan, a problemi sa zakonom i njegovom primjenom su izašli na svjetlo dana za vrijeme početnog perioda implementacije.

Uspješna implementacija novih zakona o stečaju u BiH i RS zahtijeva aktivnu ulogu povjerilaca dužničkog preduzeća. RS je nedavno u drugom mjesecu 2016. godine usvojila novi Zakon o stečaju, koji je u skladu sa međunarodno poznatim standardima reorganizacije i likvidacije kroz stečaj. Potrebna je efektivna stečajna administracija kao neophodan faktor za napore transformisanja BiH i RS ekonomije na inovativnu, izvozno-orijentisanu tržišnu ekonomiju, tj. procesnu potrebu da se restrukturiše ili likvidira neefikasna poslovna aktivnost kako bi se oslobodio kapital za sposobna preduzeća. Da bi ovaj proces mogao biti efektivno sproveden, neophodna su marketinška istraživanja.

Prema Zakonu RS, stečaj se otvara dobrovoljnim ili nedobrovoljnim zahtjevom i odvija se pod upravom stečajnog upavnika i pod pretpostavkom likvidacije. Dužnik može izabrati da predloži plan reorganizacije tako što će ga priložiti uz dobrovoljni zahtjev ili tako što će ga podnijeti u bilo kom momentu prije glavnog ročišta.

Uz saglasnost Skupštine povjerilaca i Odbora povjerilaca, stečajni upavnik također može podnijeti plan reorganizacije. Započinjanjem procesa reorganizacije stavljaju se mnoge obaveze menadžerima stečajnog dužnika, koji će imati centralnu ulogu u lično osmišljenom naporu da se rehabilituje preduzeće u stečaju.

Bez obzira na to kakvi su izgledi za reorganizaciju preduzeća, njegovi menadžeri moraju imati na umu svoje obaveze prema Zakonu u vezi sa podnošenjem dobrovoljne peticije za stečaj u ime preduzeća u roku od 30 dana nakon što preduzeće nije u mogućnosti da reguliše svoje tekuće finansijske obaveze. Ova obaveza prema članu 4 Zakona o stečaju također navodi da se „institucija koja je obavezna za predstavljanje preduzeća (tj. obično njegov upravni odbor) može držati odgovornim za pretrpljene gubitke u imovini preduzeća nakon toga roka“.

2. ŠTA JE STEČAJ?

Stečaj je lijek za ozdravljenje nesolventnog privrednog subjekta odnosno društva. Kroz stečajni postupak stečajnog dužnika možemo izliječiti ako ovaj postupak bude na vrijeme pokrenut. U slučaju da stečajni postupak nije na vrijeme pokrenut, mala je vjerovatnoća da će se stečajni dužnik moći izliječiti. U tom slučaju dolazi do likvidacije stečajnog dužnika.

Stečaj može imati ključnu ulogu u poboljšanju privrede u BiH i RS. On često predstavlja najsigurniji način za oživljavanje poslovanja, privlačenje investicija i privatizaciju državne imovine. Reorganizacijom poslovne aktivnosti i ustupanju sredstava na produktivno korišćenje, kroz proces reorganizacije ili likvidacije održavaju se i stvaraju radna mjesta, obezbjeđuju nove narudžbe repromaterijala, opreme i usluga i donosi se novac u lokalnu zajednicu.

3. GLAVNA SVRHA ZAKONA I STRATEGIJE STEČAJNOG POSTUPKA

Glavna svrha zakona je da se obezbijedi da ona preduzeća koja su opterećena dugovima budu:

- oporavljena, te da od njih nastane produktivno konkurentno, operativno preduzeće,
- likvidirana, ako beznadežno nesolventna, da na taj način neko drugi njihova sredstva stavi u produktivnu funkciju.

Stečajna reorganizacija nudi efikasan učinak, vremenski predvidljiv set pravnih instrumenata za transformaciju i održavanje konkurentnosti ugroženog preduzeća čineći ga atraktivnim za investiranje, kupovinu ili privatizaciju.

Stečajna likvidacija je, zauzvrat, transparentan i efikasan način na imovinu propalog preduzeća kupi drugo preduzeće koje će je iskoristiti u produktivne svrhe.

U nekim slučajevima, odredbe iz Zakona o stečaju koje se odnose na reorganizaciju takođe mogu predstavljati efektivan način za likvidaciju dužnika, dok odredbe o likvidaciji (unovčenju imovine) mogu predstavljati efikasan način za prelazak operativnog dužnika u ruke novog inovatora i to bez preopterećenosti dugovima.

Da bi stečaj mogao da uspije neophodno je ostvariti nekoliko uslova, a to su:

1. Da stečaj bude na vrijeme pokrenut,
2. Da postoji stečajna masa iz koje se mogu naplatiti povjerioci,
3. Da postoje vanjski i unutrašnji faktori koji omogućavaju sprovođenje stečajnog postupka,
4. Da se za stečajnog upravnika imenuju lica koja vladaju materijom, kako teoretski, tako i praktično, što znači da stečajni upravnik mora da posjeduje teoretsko i praktično znanje i organizacione sposobnosti.

Stečajni sistem ima infrastrukturu sačinjenu od sudija, upravnika, advokata, vještaka, povjerilaca, finansijskih analitičara, specijalista za preokret i računovođa.

Ovi profesionalci formiraju operativnu jezgru stečajnog sistema.

4. KAKO FUNKCIONIŠE STEČAJ

Stečajni sistem može dati značajan doprinos tranziciji BiH i RS u prosperitetu ekonomije prenošenjem platežno nesposobnih privrednih subjekata u privatno vlasništvo i pružajući im novi početak.

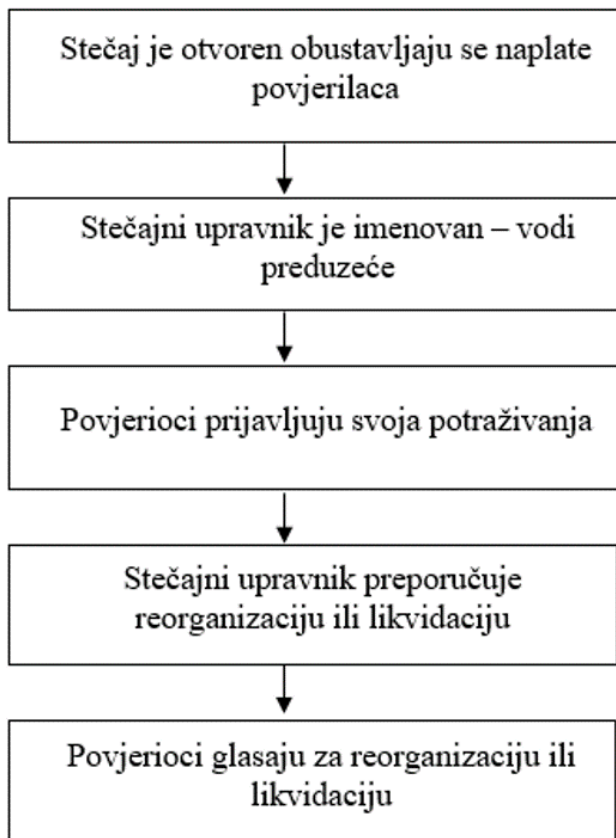
Stečaj je alat za popravak, obnovu i revitalizaciju preduzeća i firmi koje sačinjavaju motor privrede. Poslovni neuspjeh nije uzrokovan stečajem, a neuspješno preduzeće neće se oporaviti samo na osnovu najboljih želja. Stečaj je najbolje sredstvo za spasavanje propalih preduzeća. Jednostavno rečeno, stečaj nije kraj, to je prilika za novi početak.

5. CILJ STEČAJA

Cilj stečaja je da razluče održiva preduzeća od neodrživih i u slučaju da što više namire povjerioce nesolventnog dužnika. Ključno pitanje u specifičnim okolnostima svakog pojedinog slučaja jeste koji je najbolji način da se namire povjerioci, putem redovne likvidacije imovine dužnika i raspodjele sredstava ili putem reorganizacije i ponovnog uspostavljanja solventnosti dužnika.

U stečajnom postupku odluke o sudbini preduzeća donose povjerioci. Zainteresovani povjerioci odlučuju, većinom glasova, da li će dužnik ići u reorganizaciju ili likvidaciju.

Ova odluka se zasniva na iscrpljenoj analizi poslovnih aktivnosti i na preporukama stečajnog upravnika, o tome da li da se ide u likvidaciju ili reorganizaciju. U oba ova slučaja stečajni upravnik, koji i sam može zaposliti i druge stručnjake, sprovodiće odluke povjerioca pod nadzorom suda i u skladu sa Zakonom o stečaju.

U suštini zakon predviđa sljedeći tok procesa:

1. Nakon što je stečaj pokrenut, obustavljaju se sve naplate povjerilaca, time olakšavajući situaciju preduzeća u poteškoćama i sprečavajući njegovo rasparčavanje.
2. Imenuje se ovlašćeni, iskusni stečajni upravnik koji ima zadatak da sačuva stečajnu masu. Stečajni upravnik preuzima prava i odgovornosti rukovodstva i može nastaviti sa radom preduzeća, ako to ne pogoršava finansijsku situaciju dužnika, sve dok povjerioci ne odluče drugačije. Ranije rukovodstvo je zakonski obavezno da saraduje sa stečajnim upravnikom, što sud može narediti.
3. Povjerioci moraju prijaviti svoja potraživanja kod suda u predviđenom roku da bi ostvarili svoja prava. Stečajni upravnik i ostali povjerioci mogu uložiti prigovor na potraživanja, koja se definitivno uređuju u tabeli potraživanja nakon ispitnog ročišta.
4. Stečajni upravnik na ročištu iznosi svoju sveobuhvatnu analizu poslovanja i daje preporuku skupštini povjerilaca da li da se vrši likvidacija ili reorganizacija.

5. Ako povjerioci izglasaju likvidaciju, stečajni upravnik prodaje imovinu i vrši raspodjelu sredstava povjericima, koji su grupisani u prioritete redove.
6. Ako povjerioci izglasaju reorganizaciju, stečajni upravnik priprema plan reorganizacije, plan oporavka dužnika, i ako ga prihvate povjerioci i sud on vrši implementaciju tog plana.

6. UZROCI DOVOĐENJA PREDUZEĆA U STEČAJ

Najveće trenutačno ograničenje za stečajeve je političke prirode. Učesnici okruglog stola su razmatrali koji su to uzroci da su doveli preduzeće u stečaj ili likvidaciju. Na osnovu detaljnih analiza i podnesenih stručnih radova došlo se do saznanja da su osnovni uzroci dovođenja preduzeća u stečaj sljedeći:

- loše sprovedena privatizacija,
- veliki neizmireni dugovi,
- uzimanje kredita po nepovoljnim uslovima i zalaganje imovine nekoliko puta vrednije nego što je iznos kredita (hipoteka),
- loše vođena poslovna politika,
- nestručni kadrovi dovedeni za rukovodstvo,
- proizvodi nedovoljnog kvaliteta,
- pogrešna interpretacija proizvoda,
- vrijednost proizvoda niža od prodajne cijene,
- loš klijent,
- loše pakovanje i neadekvatna obrada tržišta,
- veliki troškovi koje prihodi ne mogu pratiti,
- neprikladno korporativno upravljanje,
- nejasna organizaciona struktura,
- proizvodnja nije vođena sa zahtjevima tržišta,
- preduzeća se nisu na vrijeme marketinški osposobila za plasman svojih proizvoda na tržište,
- višak radne snage,
- nedostatak standardnog kvaliteta,
- zastarjela oprema i proizvodi,
- nedostatak informacija o troškovima.

Učesnici okruglog stola koji je održan u Sarajevu 6. i 7. aprila 2004. godine, sa 143 učesnika koji su predstavljali 45 različitih donatorskih projekata koji se bave problematikom razvoja srednjih, malih, preduzeća, konstatovali su naprijed navedene uzroke.

Lokalni i strani eksperti iz Svjetske banke SEED, EU, DFID, GTZ, Vlade Sjedinjenih Američkih Država (Ambasade, Ministarstva finansija i USAID) rukovodili su radom 12 radnih grupa koje su imale cilj identifikovanje tekućih uzroka i nedostataka koji su doveli mnoga preduzeća u stečaj i likvidaciju.

7. POSLJEDICE DOVOĐENJA PREDUZEĆA U STEČAJ

Okrugli stol koji je održan 6. i 7. aprila 2004. godine takođe je pružio značajne podatke o posljedicama dovođenja preduzeća u stečaj, a to su sljedeće:

- napravljeni su loši početni koraci privatizacije preduzeća,
- uništena znatna imovina preduzeća,
- veliki broj radnika ostao je bez posla,
- u bescjenje prodavana imovina preduzeća,
- kroz datu hipoteku otuđena je značajna i vrijedna imovina preduzeća,
- napravljeni su veliki značajni troškovi poslovanja preduzeća,
- radnicima – zaposlenima nisu uplaćeni doprinosi po desetak i više godina,
- uništena sva povezana privredna djelatnost itd.

Za vrijeme ovog dvodnevnog događaja učesnici su potvrdili prisustvo posljedica i nedostataka navedenih u radnim materijalima, te su uz to identifikovali veliki broj dodatnih posljedica dovođenja preduzeća u stečaj.

8. MOGUĆA RJEŠENJA DOVEDENIH PREDUZEĆA U STEČAJ

Učesnici okruglog stola održanog 6. i 7. aprila 2004. godine u Sarajevu koji su predstavili 45 različitih donatorskih projekata koji se bave problematikom razvoja srednjih i malih preduzeća (SME), ukazali su na moguća rješenja za izlazak posrnulih preduzeća u normalno poslovanje.

Lokalni i strani eksperti iz Svjetske banke SEED, EU, DFID, GTZ, rukovodili su radom 12 radnih grupa koje su imale za cilj identifikovanje tekućih nedostataka iz oblasti prava, finansija, te oblasti podrške biznisu, a koje utiču na rast SME, za vrijeme trajanja okruglog stola, međunarodni eksperti su prikazali svoje prijedloge mogućih rješenja za preduzeća u stečaju.

Tim za analizu mogućih rješenja je prikupio i analizirao nalaze sa okruglog stola s ciljem da modernizuje, provjeri i proširi podatke iz sažetih referata te da ih uključi u konačan izvještaj mogućih rješenja oporavka posrnulih privrednih subjekata. Analize uključuju poglede iznesene od učesnika okruglog stola te vrši selekciju nedostatka i preporuka po važnosti prioriteta, a koje se baziraju na informacijama koje su pružili sami učesnici seminara.

U mnogim referatima koji su razmatrani u toku održavanja okruglog stola u Sarajevu ponuđena su sljedeća rješenja kad je preduzeće u finansijskim poteškoćama i nije sposobno da svoje obaveze blagovremeno izmiruje. Stečaj je često najbolje rješenje za izlazak iz ovakve situacije.

Zakonom o stečajnom postupku predviđena su moguća rješenja kroz reorganizaciju preduzeća ili planske prodaje njegove imovine. U postupku reorganizacije preduzeća dolazi do novih investicija, na osnovu čega se sačinjava plan za nastavak proizvodnje i isplatu povjerilaca. Kod prodaje imovine stečajnog dužnika, imovinu nesolventnog preduzeća prodaje stečajni upravnik, iz čega se namiruju povjerioci.

Da bi validno bila sprovedena reorganizacija stečajnog dužnika potrebno je sačiniti stečajni plan, kao osnovu reorganizacije stečajnog dužnika (odnosno osnovni akt), što je potpuno novi institut. Stečajnim planom se predviđaju mjere koje se preduzimaju prema stečajnom dužniku, kako bi nastavio sa poslovanjem i kako bi mogao sticati dobit.

Stečajnim planom se može predvidjeti niz mjera koje subjektima postupka reorganizacije stoje na raspolaganju. To su sljedeće:

1. Dužnik zadržava pravo upravljanja svojom imovinom,
2. Prenošenje dijela ili cjelokupne imovine stečajnog dužnika na jedno ili više pravnih lica,
3. Spajanje ili pripajanje dužnika sa jednim ili više pravnih lica,
4. Prodaja cijele ili dijela imovine dužnika, sa ili bez razlučnih prava,
5. Raspodjela dužnikove imovine povjeriocima,
6. Pretvaranje potraživanja u uloge,
7. Slobodno određenje na koji će način biti izmireni povjerioci,
8. Namirenje razlučnih povjerilaca,
9. Smanjenje ili odlaganje isplate potraživanja,
10. Pretvaranje obaveza u kredit,
11. Preuzimanje duga,
12. Uređenje odgovornosti dužnika poslije završetka stečajnog postupka,
13. Izdavanje novih akcija.

Kombinovanjem navedenih mjera stečajnog plana predložiće se izrađena reorganizacija stečajnog dužnika. Uspjeh predložene reorganizacije zasniva se na sposobnosti predlagatelja i na sposobnosti njenog sprovođenja.

9. PRIMJENA NOVOG ZAKONA O STEČAJU

Novi zakon o stečaju zasniva se na osnovu tri stuba i to:

1. Predstečajnom postupku
2. Prethodnom postupku
3. Stečajnom postupku

U odnosu na važeća zakonska rješenja, bitnu novinu predstavlja institut predstečajnog postupka, u cilju lakšeg i povoljnijeg izmirenja novčanih obaveza i nastavka poslovanja.

Novim zakonom o stečaju skraćeni su rokovi za preduzimanje pojedinih radnji u postupku i određene sankcije za stečajne upravnike i druge učesnike u sprovođenju radnji. Takođe, propisuje se i praćenje izvršenja određenih radnji u postupku od predsjednika sudova i starješina organa uprave, zavisno od toga da li se radi o sudskim ili upravnim postupcima.

Razlika koja se pojavljuje u novom zakonu u odnosu na važeća zakonska rješenja je davanje u nadležnost Agenciji za posredničke, informatičke i finansijske usluge sačinjavanje liste dužnika koji kasne sa izmirenjem preuzetih novčanih obaveza do 60 dana, objavljivanje na internet stranici Agencije, te preduzimanje drugih radnji u predstojećem i stečajnom postupku, kao što je pravo izdavanja prekršajnog naloga.

Novi zakon je u odnosu na važeća zakonska rješenja, pojačao zaštitu prava radnika po osnovu njihovih potraživanja, tako što su 12 zagantovanih plata u bruto iznosima svrstana u viši isplatni red.

Takođe, u postupku finansijskog i operativnog restrukturiranja potraživanja radnika po osnovu plata su zagantovana i izuzeta od sporazuma stečajnog dužnika i povjerilaca. Isto tako, preciznije se definišu i povezana lica u stečajnom postupku i mogućnost pobijanja radnji povezanih lica kojima je nanosena šteta stečajnom dužniku i povjeriocima.

Dakle, i u postupku unovčenja imovine stečajnog dužnika jasno su određena pravila unovčenja imovine u cilju bržeg i boljeg namirenja povjerilaca u stečajnom postupku, a što dosadašnjim zakonom nije bilo predviđeno.

10. PROCJENE UTICAJA ZAKONA DRUGIH PROPISA I OPŠTIH AKATA PO OSNOVU NOVOG ZAKONA

Novim zakonom o stečaju uvedena je jedna novina, a to je predstečajni postupak, u kojem se razrađuje institute predstečajne nagodbe, čime se daje veća mogućnost reorganizaciji odnosno vraćanje u prirodne tokove insolventnom dužniku.

Novo zakonsko rješenje će omogućiti kvalitetniji rad stečajnih upravnika putem uvođenja obaveze kontinuirane edukacije kao i putem pojačanja odgovornosti u radu, posebno kroz institute blagovremenog izvještavanja.

Novo zakonsko rješenje daje bolje i efikasnije mogućnosti za namirenje radnika iz stečajne mase (uvodi se svrstavanje 12 bruto plata u viši ispladni red, a u postojećem zakonskom rješenju je odvojeno 9 neto plata u viši ispladni red, a obavezni doprinosi su svrstani u opšti ispladni red).

Novim zakonom su uvažene preporuke koje su se odnosile i na efikasnost postupka, za šta je posebno odgovoran stečajni sudija, kao i predsjednik nadležnog suda, a o čemu se redovno obavještava i resorno ministarstvo, što znači da su sve relevantne institucije sistemski uvezane u svrhu praćenja i nadgledavanja hitnosti svih postupaka koji utiču na rješavanje stečaja.

U predloženom postupku omogućeno je nelikvidnom privrednom društvu da zaključi nagodbu sa povjeriocima u cilju lakšeg i povoljnijeg izmirenja novčanih obaveza. Time bi bio izbjegnuta stečaj privrednog društva i ono bi nastavilo poslovnu djelatnost, a povjerioci bi bili namireni bolje nego u stečajnom postupku koji dugo traje i puno košta.

ZAKLJUČAK

Nema sumnje da je Zakon o stečajnom postupku donio mnoga pozitivna rješenja u odnosu na ranije zakonodavstvo. Cilj ovih rješenja je bolja zaštita povjerilaca i uvođenja reda u privredni život zemlje uklaňanjem iz privrednog života firmi koje su nesposobne za privređivanje. Organ sa širim djelokrugom rada je stečajni upravnik. Od sposobnosti i umijeća stečajnog upravnika u najvećoj mjeri zavisi uspješno sprovođenje stečajnog postupka, uspješno unovčenje imovine preduzeća i namirenje povjerilaca.

U svom radu, organi stečajnog postupka se moraju striktno pridržavati ovlašćenja koja proizlaze iz Zakona o stečajnom postupku. Uspješnost stečajnog postupka zavisi od efikasnog vođenja postupka od strane stečajnog sudije, kvalitetnog rada stečajnog upravnika, kvalitetnih odluka Skupštine i Odbora povjerilaca i kontrole rada stečajnog upravnika od strane ovih organa i stečajnog sudije, kao i sveukupne saradnje i koordinacije rada organa stečajnog postupka koju vrši stečajni sudija.

U predstečajnom postupku nelikvidnom privrednom društvu omogućeno je da zaključi nagodbu sa povjeriocima u cilju lakšeg i povoljnijeg izmirenja novčanih obaveza.

Time se izbjegava stečaj privrednog društva i nastavak poslovne djelatnosti, a povjerioci bi bili namireni bolje nego u stečajnom postupku koji dugo traje i puno košta.

Novi zakon o stečaju propisuje i nalaže APIF da pokreće prekršajne postupke protiv stečajnog dužnika, odnosno organa ovlašćenog za zastupanje stečajnog dužnika, ako blagovremeno pokrene stečajni postupak.

Na kraju treba reći da stečajni postupak nije karakterističan samo za mala i srednja preduzeća. Čak i najveća preduzeća u najrazvijenijim zemljama nisu pošteđena tog postupka. Najveći dio stečaja se otvara upravo u zemljama koje su privredno i finansijski najrazvijenije u svijetu.

LITERATURA

1. Barbić, Dika i dr., *Novosti u stečajnom pravu*, Zagreb, 2001.
2. Čolović, *Stečaj i prinudno poravnanje sa elementima inostranosti*, Beograd, 2003.
3. Čolović, Milijević, *Stečajni postupak*, Banja Luka, 2004.
4. Barbić Dika, *Insolventijsko pravo*, Zagreb, 1998.
5. Eraković, *Stečajni zakon s komentarom*, Zagreb, 1997.
6. Velimirović, *Stečajno pravo*, Novi Sad, 2004.
7. Slijepčević, *Reorganizacija stečajnog dužnika*, Niš, 2006.
8. Milijević, *Stečajni upravnik*, Jahorina, 2006.